

6. Ноймайр А. Музыка и медицина : в 2 т. / Антон Ноймайр. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1997. – Т. 1 : На примере Венской классической школы. – 1997. – 448 с.
7. Попова Л. А. Здоровье и болезнь с позиции системного подхода к человеку / Л. А. Попова // Валеология: перші досягнення та перспективи : науково-практична конференція з міжнародною участю, 22-23 листопада 2005 р. – К., 2005. – С. 46–51.
8. Самсонова Г. О. Звукотерапия. Музыкальные оздоровительные технологии / Г. О. Самсонова. – Тула–Москва : Дизайн-Коллегия, 2009. – 248 с.
9. Шабутін С. В. Зцілення музикою / Шабутін С. В., Шабутіна І. В., Хміль С. В. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2006. – 191 с.
10. Шушарджан С. В. Руководство по музыкальной терапии / Шушарджан С. В. – М. : Медицина, 2005. – 450 с.
11. Töpker R. Reader musiktherapie / Rosemarie Töpker. – Münster : Institut für Musikwissenschaft und Musikpädagogik Westfälische Wilhelms-Universität, 2008. – 174 s.

РЕЗЮМЕ

Н. А. Савельева-Кулик. Санологические подходы к организации преподавания музыкотерапии в формате последипломного медицинского образования

Раскрываются вопросы внедрения в последипломное медицинское образование нового цикла тематического усовершенствования для врачей, освещающего современные методики музыкальной терапии как основы указанного метода оздоровления.

Ключевые слова: санология, последипломное медицинское образование, восстановительная медицина, активационная терапия, музыкальная терапия.

SUMMARY

N. Savelyeva-Kulyk. Sanological approaches to the teaching of music therapy in the form of postgraduate medical education.

The article is dedicated to the evaluation of problems of a new cycle of thematic advanced training for physicians in postgraduate medical education, which illuminates the modern techniques of music therapy as the basis of this method of recovery is justified in the article.

Key words: sanology, postgraduate medical education, rehabilitative medicine, activation therapy, music therapy.

УДК 372.36

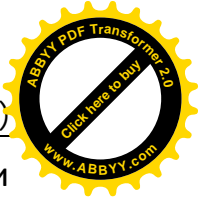
С. А. Тітаренко, Ю. І. Крамаренко

Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК СКЛАДОВОЇ ІМІДЖУ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті розглянуто особливості організації здоров'язберезувального середовища в дошкільних навчальних закладах. Обґрунтовано основні педагогічні умови забезпечення здоров'язберезувального середовища як складової іміджу дошкільного навчального закладу.

Ключові слова: дошкільний навчальний заклад, здоров'язберезувальне середовище, педагогічні умови, імідж, діти дошкільного віку, фізичне виховання, здоров'язберезувальна освіта, здоров'я.

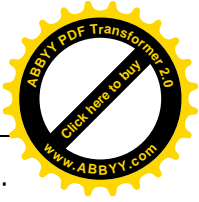
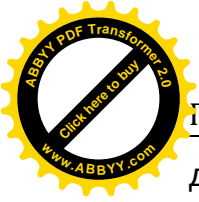
Постановка проблеми. На ринку освітніх послуг між дошкільними навчальними закладами України поступово виникає і посилюється конкуренція, яка є актуальною як для комерційних, так і для державних установ. Одна з найважливіших проблем, що постає перед керівництвом і колективом дошкільного навчального закладу (ДНЗ), полягає у формуванні (або істотному вдосконаленні) його іміджу.

Нині поняття «імідж» міцно ввійшло не лише у політичний, а й в освітній сленг головним чином тому, що імідж впливає на відносини людей і на ефективність їхньої спільної роботи в навчальному закладі. У маркетинговій літературі для характеристики іміджу використовують різні визначення: реальний, традиційний, позитивний, ідеалізований, новий (оновлений), найчастіше – бажаний, сприятливий імідж. Імідж – це уявлення про людину, товар чи інститут, яке цілеспрямовано формується в масовій свідомості за допомогою реклами або пропаганди [6].

Науковці Т. Живаєва, О. Кононко, К. Крутій, Н. Погрібняк у своїх дослідженнях розкривають особливості формування іміджу в ДНЗ.

Важливою складовою іміджу сучасного дошкільного навчального закладу є турбота про збереження і зміцнення здоров'я вихованців, створення умов для їхнього повноцінного фізичного й психологічного розвитку. Стратегічними завданнями дошкільної освіти, визначеними в Законі України «Про дошкільну освіту», Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті, передбачено не тільки збереження і зміцнення здоров'я, а й активне формування основ здорового способу життя в дітей, починаючи з раннього віку. Реалізація цього завдання передбачає впровадження в практику сучасного дошкільного навчального закладу здоров'язбережувальних технологій, які є важливим складовим елементом здоров'язбережувального середовища і включають взаємозв'язок та взаємодію всіх чинників педагогічного процесу, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я дитини на всіх етапах її розвитку та виховання.

Аналіз актуальних досліджень. У педагогічних дослідженнях проблема здоров'я міцно пов'язана з ефективною системою фізичного виховання (Е. Вільчковський, Н. Денисенко, О. Дубогай), оскільки саме від її ефективності залежатиме розвиток дітей дошкільного віку. Над вирішенням проблеми фізичного розвитку та зміцнення здоров'я

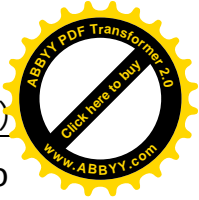
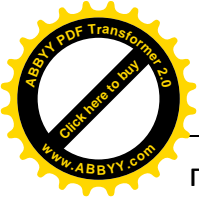
дошкільників працюють не тільки українські педагоги – О. Байер, Л. Ігнат'єва, М. Єфименко, К. Крутій, В. Сніжко, а й російські дослідники – О. Кабачек, С. Мамулов, В. Мануйлова, С. Славина, Д. Соколов, М. Сократов, європейський спеціаліст – С. Стівенсон. Реалізація стратегічних оздоровчих завдань знайшла своє відображення в основних положеннях О. Кононко, у дослідженнях О. Богініч, Н. Денисенко, О. Дубогай, Л. Лохвицької та інших, де зазначається, що педагогічний процес має будуватися відповідно до реалізації завдань збереження та зміцнення здоров'я дітей [1].

Незважаючи на певні наукові напрацювання, залишається недослідженим питання створення здоров'язберігаючого середовища як складової іміджу дошкільного навчального закладу.

Мета статті – охарактеризувати особливості організації здоров'язберезувального середовища в сучасних дошкільних навчальних закладах; визначити педагогічні умови створення здоров'язберезувального середовища як складової іміджу дошкільного закладу.

Виклад основного матеріалу. Імідж навчального закладу – це його емоційно забарвлений образ, часто свідомо сформований, який має цілеспрямовано задані характеристики і покликаний справляти психологічний вплив певної спрямованості на конкретні групи соціуму. Це цілісний образ, що створюється завдяки дії багатьох чинників. Над його створенням можуть працювати не лише працівники навчального закладу, а й психологи, фахівці PR, рекламисти, соціологи, а в майбутньому, напевно, навіть стилісти, візажисти, продюсери [4].

Інтенсифікація сучасного суспільства висуває нові вимоги до людини та її здоров'я. Посилюється значущість і цінність здорового способу життя особистості в контексті формування культури здоров'я всієї нації. Результати медичних та соціологічних досліджень останніх років засвідчують стійку тенденцію до погіршення стану здоров'я дітей. Серед причин, що зумовлюють таку ситуацію, є: несприятливі соціально-економічні, побутові умови; відсутність належних умов для активної рухової діяльності особистості як у сім'ї, так і в навчальному закладі; незбалансоване харчування, формалізований підхід до загартування; порушення норм фізичної та розумової працездатності; недотримання санітарно-гігієнічного, повітряного, світлового режимів організації життя дитини. Однією з першопричин такого становища є суперечність між

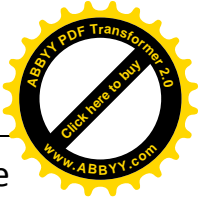
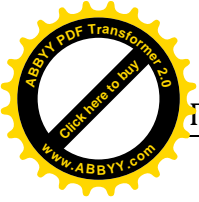

потребами дітей у руховій діяльності та виховними засобами, що використовуються в педагогічному процесі. Для усунення цього протиріччя в педагогіці створюється новий напрям – здоров'язбережувальна освіта, в основу якої покладено ідею пріоритетності здоров'я суб'єктів педагогічного процесу як стрижневого компонента особистості, що дозволяє забезпечити оптимальну життєдіяльність педагога та вихованців. Одним із напрямів вирішення цієї проблеми є створення здоров'язбережувального середовища в дошкільному навчальному закладі.

В організації здоров'язбережувального середовища мають бути враховані визначені Г. Селевко концептуальні положення щодо формування здорового способу життя дитини: пріоритет здоров'я над іншими цінностями; здоров'я – найважливіша життєва цінність; валеологічний підхід; принцип здорового способу життя, дотримання режиму; педагогізація довілля; принцип профілактики здоров'я дітей; принцип природовідповідності; різноманітність форм і методів валеологічного виховання; принцип саморегуляції; відмова від негативних впливів на здоров'я; принцип збережувальної і тренувальної технологій [7].

У контексті реалізації завдань Базового компонента дошкільної освіти складовими здоров'язбережувального середовища дошкільного навчального закладу, на нашу думку, можуть бути визначені такі складові, що впливають на здоров'я і здоровий спосіб життя людини: вміння відстежувати позитивні й негативні зміни у стані власного здоров'я і здоров'я інших; вміння скласти ефективну програму збереження здоров'я; вміння створювати здоров'язбережувальне середовище; володіння способами організації діяльності з профілактики і здоров'язбереження; володіння ефективними технологіями оздоровлювального спрямування, вироблення стійких мотивів до реалізації здоров'язбережувальної поведінки.

На думку російської вченої Т. Овчинникової, «здоров'язбережувальне середовище» – це предметне, комунікативне та оздоровче середовище, до якого відноситься господарська інфраструктура, матеріальне забезпечення навчальної та оздоровчої діяльності, умови спілкування дітей між собою та педагогом, форми і принципи навчальної та оздоровчої діяльності [5].

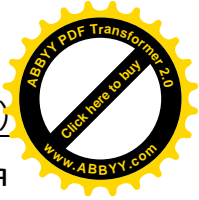
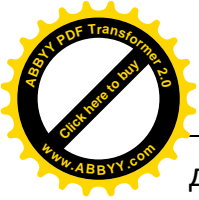

У свою чергу, О. Богінч вважає, що здоров'язбережувальне середовище – це середовище, в якому дитині приємно і безпечно знаходитися, що стимулює її розвиток, забезпечує комфортні умови для формування здоров'я і є оптимальним для її зростання, воно передбачає використання різних засобів та методів виховного впливу на дітей з урахуванням їх потреб, інтересів, індивідуальних особливостей та потенціалу кожної дитини, з використанням особистісно орієнтованого підходу [1].

Ефективність створення здоров'язбережувального середовища залежить від багатьох чинників, які суттєво впливають на діяльність педагогічного колективу. Насамперед, організація навчально-виховного процесу має ґрунтуватися на основній закономірності його побудови – нерозривному зв'язку й тісній взаємозалежності між основними педагогічними категоріями: навчанням, вихованням, розвитком і здоров'ям [3].

Створення здоров'язбережувального середовища, спрямованого на збереження та зміцнення здоров'я дітей дошкільного віку, залежить не лише від формування світоглядно-оздоровчої позиції колективу ДНЗ, але й від переконаності їх у пріоритетності оздоровчої діяльності в роботі з дітьми. Через те важливою умовою створення здоров'язбережувального середовища є комплексне застосування всіх оздоровчих заходів з обов'язковим урахуванням особистісно орієнтованого підходу до кожного вихованця, оскільки несистематичне проведення традиційних нормативних заходів, що входять до складових компонентів здоров'язбережувального середовища (прівітрювання та освітлення приміщень, температурний режим, прогулянки, загартування, ранкові гімнастики та фізичні заняття на вулиці, рухливі ігри, туристичні походи, дні здоров'я тощо), негативно впливає на стан фізичного та психічного здоров'я вихованців тощо.

Умовами цілісного розвитку дитини є використання в дошкільних навчальних закладах здоров'язбережувальних та здоров'яформувальних технологій, що реалізуються комплексно через створення безпечного розвивального середовища, екологічно сприятливого життєвого простору, повноцінного медичного обслуговування, харчування, оптимізації рухового режиму, системного підходу до формування у дітей ціннісного ставлення

до власного здоров'я і мотивації здорового способу життя, дотримання гармонійних, доброзичливих взаємин між педагогом та вихованцями, самими дітьми [8].

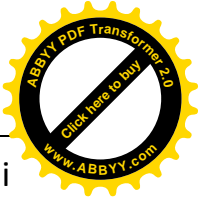
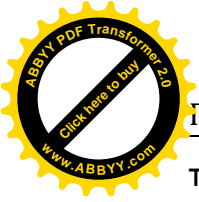
Важлива умова для забезпечення повноцінного фізичного розвитку дітей – створення предметно-ігрового середовища. Воно має бути розвивальним, раціонально облаштованим, достатньо насиченим і не лише служити фоном для епізодичних рухових дій, а й бути стимулом до розгортання та активізації дитячої рухової діяльності (організованої педагогом та самостійної).

У кожному груповому приміщенні бажано створити осередок фізкультурно-оздоровлювальної активності (гімнастична стінка, драбинка, гімнастична лава, куби, м'ячі, обручі, сухий басейн, «стежка здоров'я», фітоподушки, різні іграшки–автомобілі, візки тощо). Розміщення обладнання має забезпечити вільний без перешкод доступ до нього та сприяти руховій активності дітей, закріпленню у них набутих умінь та навичок [8].

Особливого значення набуває виважена організація таких гігієнічних чинників, як сон і харчування дітей. Сон дітей повинен організовуватися у належних гігієнічних умовах (окреме ліжко, не дуже м'яка постіль, чисте прохолодне повітря у приміщенні) у всі пори року. Тривалість денного сну для дітей визначається санітарними правилами і нормами. Часові межі денного сну можуть бути подовжені чи скорочені залежно від можливих індивідуальних проявів, особливостей нервової системи, емоційного чи фізичного навантаження, самопочуття дітей [8].

Правильна організація харчування передбачає надходження в організм дитини необхідних оптимально збалансованих харчових речовин у достатній кількості, відповідно до її фізіологічних потреб. Діти отримують харчування 3–4 рази на день залежно від часу перебування в дошкільному навчальному закладі. Обов'язковим є дотримання правил естетики харчування, виховання необхідних гігієнічних навичок, що відповідають віку та рівню розвитку дітей [8].

З метою повноцінного фізичного розвитку дітей дошкільний навчальний заклад забезпечує проведення фізкультурно-оздоровчої роботи, організацію рухової активності у повсякденному житті та проведення занять з фізичної культури. До фізкультурно-оздоровчої роботи традиційно відносять

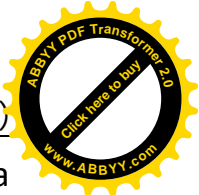
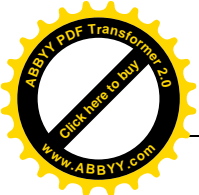
такі форми, як: ранкова гімнастика, гімнастика після денного сну, фізкультурні хвилинки, паузи, загартовуючі процедури.

В умовах соціального, національного та культурного відродження України, створення національної системи освіти особливого значення набуває проблема вдосконалення матеріально-технічної бази навчальних закладів. Для успішної реалізації здоров'язбережувальних заходів дошкільний заклад повинен створити хорошу матеріальну базу. Зручно обладнані спортивні майданчики, вдало дібраний великий інвентар, спортивні комплекси в залі, тренажери в групових кімнатах сприяють ефективній організації рухливих ігор, вправ, занять на свіжому повітрі, фізкультурних свят, розваг, днів здоров'я. При цьому істотне значення має фактор вільного доступу дітей до обладнання.

На підставі аналізу наукових досліджень нами визначено основні педагогічні умови для створення здоров'язбережувального середовища як складової іміджу дошкільного навчального закладу, а саме:

1) створення оптимальних можливостей для реалізації власного потенціалу кожної дитини є одним із найвагоміших кроків до створення здоров'язбережувального середовища (зникає елемент невдоволення, неуспішності). Отже, актуальним стає застосування особистісно значущих способів діяльності, використання завдань різних видів і відповідних рівнів складності та надання можливостей вибору дитині способів досягнення визначених цілей. Розвиваючи особистісно значущі види діяльності, вихователь створює сприятливі умови для ефективності навчання, виховання та розвитку дитини, тим самим надаючи їй можливість реалізувати власний потенціал в умовах здоров'язбережувального середовища;

2) забезпечення здоров'язбережувальної сутності навчально-виховного процесу. Ця умова передбачає проектування навчального процесу так, щоб основними завданнями були оздоровчі завдання, а здоров'я становило якісну передумову життєдіяльності дітей у ДНЗ. Упровадження у навчально-виховний процес особистісно орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин, забезпечення оптимальної реалізації особистісного потенціалу дитини, варіативності використання оздоровчо-профілактичних та освітніх технологій – це ті пріоритети в роботі дошкільного навчального закладу, що є основними засадами побудови навчально-виховного процесу;

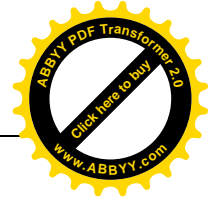
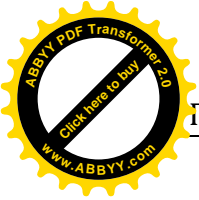

3) готовність колективу ДНЗ працювати по-новому: особистісна налаштованість працівників ДНЗ на збереження здоров'я малюків як основного елемента загальнолюдської культури; повага до дитини і віра в її досягнення; позитивні і доброзичливі стосунки; урахування базових можливостей дитини і динаміки її власних здобутків; поєднання любові з боку дорослих з об'єктивною вимогливістю; власне почуття щастя і надання дитині можливості відчувати себе щасливою. Працювати по-новому – це щоденно займатися власною самоосвітою, підвищенням фахової компетентності та власного креативного потенціалу. Педагог має не лише орієнтуватися у сучасних досягненнях дошкільної освіти, впроваджувати провідні ідеї та освітні технології у практику роботи, а й займатися інноваційною діяльністю у сфері формування здоров'я дітей;

4) тісна взаємодія дошкільного навчального закладу та сім'ї. Лише спільні зусилля ДНЗ і родин вихованців щодо збереження, формування та зміцнення здоров'я дітей здатні забезпечити ефективний результат.

Висновки та перспективи подальших досліджень. З огляду на вище зазначене, можна зробити висновок, що обґрунтовані педагогічні умови сприяють формуванню позитивного іміджу дошкільного навчального закладу, а створення здоров'язбережувального середовища забезпечується санітарно-технічним станом матеріальної бази дошкільного закладу, організацією харчування, наявністю й облаштуванням інфраструктури групових кімнат та інших приміщень. Здоров'язбережувальне середовище має сприяти усвідомленню дітьми цінності здоров'я, формуванню в них уміння під час самостійної дослідницької та ігрової діяльності визначати доцільність виконання гігієнічних та оздоровчих процедур, закріпленню знань про назви і функції органів тіла людини, навичок моделювання поведінки в соціумі і контролю власних емоцій тощо.

Занепокоєння станом здоров'я дітей спрямовує діяльність фахівців освітньої галузі на пошук ефективних технологій, що є складовими іміджу дошкільного навчального закладу. Перспективи подальшої наукової роботи вбачаємо в необхідності здійснити детальний аналіз наповнюваності здоров'язбережувального середовища дошкільного навчального закладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богінч О. Л. Сучасні пріоритети фізичного розвитку дітей / О.Л. Богінч // Дошкільне виховання 2005. – № 7. – С. 12–14.
2. Денисенко Н. Оздоровчі технології – в освітній процес / Н. Денисенко // Дошкільне виховання. – 2009. – № 11. – С. 7–8.
3. Дитина має бути здоровою / [упоряд. Н. Шашенок]. – К. : Шк. світ, 2009. – 128 с.
4. Крутій К. Формування позитивного іміджу навчального закладу / Катерина Крутій / К. Крутій // Практика управління дошкільним закладом – 2011. – № 1. – С. 21–26.
5. Овчинникова Т. С. Организация здоровьесберегающей деятельности в дошкольных образовательных учреждениях / Т. С. Овчинникова. – СПб. : Кара, 2006. – 176 с.
6. Погрібняк Н. Створення іміджу сучасного дошкільного закладу / Н. Погрібняк // Дошкільне виховання. – 2004. – № 11. – С. 10–11.
7. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии : [учеб. пособие] / Г. К. Селевко. – М. : Народное образование, 1998. – 255 с.
8. Фізичний розвиток дітей в умовах дошкільного навчального закладу : [метод. рек. Міністерства освіти і науки України (Додаток до листа від 16.08.2010 № 1/9-563)] // Дошкільне виховання. – 2010. – № 9. – С. 9–14.

РЕЗЮМЕ

С. А. Титаренко, Ю. И. Крамаренко. Педагогические условия создания здоровьесберегающей среды как составляющей имиджа дошкольного учреждения.

В статье рассмотрены особенности организации здоровьесберегающей среды в дошкольных учебных заведениях. Обоснованы основные педагогические условия обеспечения здоровьесберегающей среды как составляющей имиджа дошкольного учебного заведения.

Ключевые слова: дошкольное учебное заведение, здоровьесберегающая среда, педагогические условия, имидж, дети дошкольного возраста, физическое воспитание, здоровьесберегающее образование, здоровье.

SUMMARY

S. Titarenko, Y. Kramarenko. Pedagogical terms of creating the healthsaving environment as a constituent dement of image of a preschool educational establishment.

Features of healthsaving environment organizing of a preschool educational establishmenst are examined in the article. The basic pedagogical terms of providing healthsaving environment are exposed and constituent dements of a image of kindergarten are shown.

Key words: preschool educational establishment, healthsaving environment, pedagogical terms, image, preschool children, physical education, healthsaving education.